

Norges Speiderforbunds
Speiderting
Kristiansand 26. mai 1989

Med forbehold om endringer
SPERRET til 26.5.89 kl 1830

Statsminister
Gro Harlem Brundtland

APNINGSTALE

Det er en glede å kunne hilse dette Speidertinget, som blant annet skal se framover og drøfte organisasjonens rolle og arbeid fram mot århundreskiftet. Det er bare et drøyt ti-år dit. Ikke så mange år, men det er år som vil bli fylt av mange utfordringer og oppgaver for hele det norske samfunn. Det er også år som vil gi store forandringer. Jeg vet at dere dere skal drøfte speiderbevegelsens rolle og arbeide i denne perioden, og ønsker lykke til med en spennende utfordring. Jeg håper dere retter blikket mot de mulighetene som ligger der. Det er viktig å se på problemer og farer, men de må aldri få overskygge mulighetene - for det er dem vi skal gripe.

De frivillige organisasjonene har alltid spilt en viktig rolle i vårt samfunn, kulturelt og sosialt.

Organisasjonene skaper engasjement, de utløser initiativ og virkelyst hos den enkelte. De er viktige faktorer i nærmiljøet, hvor de er med på å utvikle fellesskap og skape tilhørighet.

Barne- og ungdomsorganisasjonene gir våre barn og unge et bedre oppvekstmiljø. Gjennom engasjement og deltakelse i organisasjonsarbeidet, får barn og unge utfordringer å strekke seg etter. De får holdninger og verdifull ballast i livet.

Ikke minst: De får trening i aktiv deltakelse i samfunnslivet. Organisasjonene blir en skole i demokrati. Her har speiderbevegelsen gått lenger enn mange andre ved at også de yngre speiderne nå gis mulighet til å være med i de

bestemmende organer, både i den enkelte gruppe og i kretsene. Jeg tror dette kan være en viktig del av arbeidet med å gi den enkelte ansvar for mer enn sin egen aktivitet og deltakelse, - for organisasjonen som helhet. Det blir en forberedelse i å ta det samfunnsansvar vi er avhengig av hvis vårt demokrati skal være levende og ekte.

Vi har alle et ansvar for det samfunn vi er en del av, og i årene framover trenger vi flere som tar et større ansvar for fellesskapet. Vi oppnår mer når flere er aktivt med.

Barne- og ungdomsorganisasjonene omfatter mange. Faktisk er hele 6 av 10 barn og unge er medlem i en organisasjon, og mange er med i flere. 600 000 medlemmer under 25 år er engasjert. Det er beregnet at det frivillige arbeidet som de 150 000 lederne i barne- og ungdomsorganisasjonene utfører, tilsvarer 30 000 årsverk. Det forteller litt om dimensjonene, og bak tallene skjuler seg et utrolig mangfold av aktiviteter og innsats - av glede og personlig vekst.

På mange områder har de frivillige organisasjonene hatt en pionerrolle i vårt samfunn. Ofte har de utviklet tilbud og løst oppgaver som senere har ført til et offentlig engasjement. De har brakt nye tema på den politiske dagsorden og rettet oppmerksomheten mot nye oppgaver i samfunnet. De utgjør det vi ofte kaller den tredje sektor - midt mellom markedet og det offentlige.

Vi har alle grunn til å verdsette det viktige arbeide organisasjonene gjør. Selv om vi gjennom flere tiår har hatt en utvikling hvor det offentlige har tatt på seg et overordnet ansvar for stadig flere oppgaver, er det fortsatt mange oppgaver i vårt samfunn som det verken er ønskelig eller mulig å overlate bare til markedet eller til det offentlige. Vi trenger å utløse krefter og et bredt engasjement.

Utviklingen skaper nye behov. I dag ser vi at omsorgsoppgavene vokser og at de krever nye løsninger. Her ligger det nye oppgaver også for organisasjonene. Barne- og ungdomsorganisasjonene har tradisjonelt rettet seg inn mot et

fritidsbehov. I framtiden kan nok oppgavene - særlig for de yngste aldersgruppene - i større grad rette seg inn mot omsorgsbehovene.

Regjeringen har i langtidsprogrammet for kommende 4-års periode foreslått at det utvikles aktivitetstilbud for 1.-3. klassingene. Dagens skole er tilpasset et samfunn vi ikke lenger har, et samfunn der mor var hjemme når barna kom hjem etter en kort skoledag. I dag må altfor mange barn gå hjem alene til tomme hus. Derfor ønsker vi å utvide undervisningstiden i de tre første skoleårene, og utvikle et frivillig aktivitetstilbud som gir barna et tilsyns- og aktivitetstilbud ut over selve undervisningstiden. Dette tilbudet skal organiseres gjennom et samarbeide mellom kommunen, foreldrene og de frivillige organisasjonene i skolens nærmiljø.

Det drives forsøk med dette i flere kommuner, blant annet i Sund i Hordaland og Bærum i Akershus. Foreldrebetalingen skal ikke være høyere enn det fritidshjemmene koster. Ved Eikeli skole i Bærum er speideraktivitene inne, som ett av tilbudene. Og etter det jeg forstår, ett av de tilbudene som har stor oppslutning. "Friluftsgruppa", som den kalles, er i sving to timer en gang i uka.

I Sund kommune er også pensjonister trukket inn i disse aktivitetstilbudene, både som deltakere og ansatte assistenter.

På denne måten kan vi flytte mange av de aktiviteter barna i denne aldersgruppa deltar i på kveldstid til dag- og ettermiddagstid. Slik kan familiene også få mer tid sammen, på kveldstid. Det gir en mindre stresset hverdag for mange småbarnsfamilier.

Jeg ser at den arbeidsgruppa som har vurdert Norges Speiderforbunds arbeid fram mot århundreskiftet, reiser spørsmålet om speiderbevegelsen ønsker å utnytte de muligheter dette gir organisasjonene. Jeg vil oppfordre både dere og andre barne- og ungdomsorganisasjoner til å gå aktivt inn og være med å skape slike aktivitetstilbud for de minste skolebarna. Det vil være et nyttig bidrag til å gi barna tryggere og bedre

oppvekstmiljøer og en hjelp til de unge familiene som har behov for en lettere og mindre stressende hverdag.

I de senere årene har de fleste organisasjonene opplevd en nedgang i medlemstallet. Kampen om barn og unges tid og engasjement blir sterkere. En av speiderbevegelsens sterke sider er et variert arbeidsprogram som gjør det mulig å gi den enkelte et tilbud som står i forhold til interesse, evner og muligheter. Jeg vil tro at de organisasjoner som makter å utvikle sine tilbud slik at de møter både barnas interesser og foreldrenes behov for tilsyn, vil stå sterkere i konkurransen om medlemmene.

Jeg vil også oppfordre barne- og ungdomsorganisasjonene til å engasjere seg aktivt i forhold til grupper av barn og unge som kan trenge særlig oppmerksomhet. Jeg tenker blant annet på innvandrerbarn og -unge. Jeg er glad for at Norges Speiderforbund tar opp dette som ett av sine mål for de kommende år.

Det er viktig at de som får opphold i vårt land, så raskt som mulig kan finne nytt fotfeste og aktivt kommer med i vårt samfunn. Her kan barne- og ungdomsorganisasjonene gjøre en viktig jobb i nærmiljøene.

De frivillige organisasjonenes betydning understrekes av den støtte som gis over stats-, fylkes- og kommunebudsjetter. De samlede overføringene fra stat, fylke og kommuner til alle almennyttige organisasjonen er beregnet til 6 milliarder kroner. Det er faktisk mer enn det som bevilges til grunnskolen over statsbudsjettet. Et offentlig utvalg ledet av tidligere statsminister Lars Korvald har gjennomgått organisasjonens rolle i samfunnet, og fremmet en rekke forslag for å bedre organisasjonens arbeidssituasjon. Regjeringen har i langtidsprogrammet tatt stilling til en del av forslagene.

Regjeringen vil opprettholde grunnstøtten som gis i dag og satse sterkere på prosjektstøtte, som kan fange opp verdifulle initiativ både fra etablerte og nye organisasjoner.

En slik støtteform har høy treffsikkerhet og gjør det mulig å konsentrere innsatsen om høyt prioriterte områder.

Det viser seg at Barne- og ungdomsorganisasjonene i dag har problemer med å rekruttere ledere, slik det også pekes på i de dokumentene dere skal behandle her på Speidertinget.

Det må her være viktig å sikre et engasjement for unge i den aldersgruppen det er naturlig å hente nye ledere fra, og sørge for en ledertrening som gir den enkelte større motivasjon og trygghet for oppgaven. Kampen om tiden gjør det til en krevende utfordring å få ledere til å legge ned tid og krefter i organisasjonene, spesielt lokalt.

I fjor gjennomførte barne- og ungdomsorganisasjonene over 500 sentrale ledertreningskurs som ble godkjent for statstilskudd. Fra Regjeringens side vil vi oppfordre organisasjonene til å legge stor vekt på å utvikle form og innhold i kurstilbudene, og vi er beredt til å gi større tilskudd til prosjekter som sikter mot å utvikle organisasjonenes arbeidsmetoder og kursvirksomhet.

Krav til bedre ledelse stilles nå på mange områder og nivåer i samfunnet. Erfaring fra lederverv i organisasjonene gir både kunnskap og erfaring som er svært verdifull for arbeids- og samfunnsliv. Regjeringen ønsker derfor å stimulere organisasjonene til å bruke nye og bedre opplegg for lederopplæringen, og vil se nærmere på mulighetene for å kunne gi permisjon fra skole eller arbeid for å drive organisasjonsarbeide.

Speiderbevegelsen startet med en speiderleir på Brownsea Island. Siden starten har friluftslivet vært ett av speidingens særpreg. Gleden over naturen deler dere med mange av oss. Friluftslivet gir opplevelse og avkopling. Det å lære å se og undres, få forståelse for det fine samspillet og balansen vi finner i naturen er viktigere enn noen sinne. Det gir grunnlag for forståelse for det som i dag framstår som en livsnødvendighet: At vi alle må ta et større hensyn til miljøet.

Vi står midt oppe i en kunnskapsrevolusjon om sammenhengene mellom miljø og utvikling. Den er en utfordring til vår fatteevne. Den er i virkeligheten så revolusjonerende at det best kan sammenliknes med den betydning de store oppdagelsene på 1400-tallet fikk for datidens verdensbilde.

Befolkningsvekst, og bruk av energi, industriproduksjon, jordbruk. Dette er noen av de viktigste miljøspørsmålene.

- Hvordan skal vi skaffe nok energi til en verden med dobbelt så mange mennesker samtidig som vi vinner kampen mot fattigdom og undertrykking ?

- Hvordan skal vi sikre en rimelig levestandard for 10 milliarder mennesker samtidig som industriens miljøskader må gå drastisk ned ?

- Hvordan skal vi skaffe utdanning, sosial trygghet og muligheter for livsutfoldelse til 10 milliarder mennesker når 1 milliard mennesker lever i fattigdom idag ?

Idag kan ingen gi svaret på alt dette. Men ett svar er umulig: Å fortsette som før ! Da ville 1990-årene bli ti-året da vi tapte kampen for det globale miljø. Det dreier seg om vårt fremtidige livsgrunnlag.

Miljøproblemene kan synes så overveldende at mange kan spørre som ti-årige Marte Arnestad fra Oslo gjorde i et brev til meg : "Hva kan jeg gjøre for å redde jorda ?" Hun hadde sett innslaget på Dagsrevyen om rapporten fra forskningsinstituttet Worldwatch som sa at vi hadde ti år på å redde jorden, og var blitt engstelig for sin egen framtid.

Svaret er: Vi må alle gjøre noe. Vi kan alle bidra, og vi har ikke noe valg. Mange av miljøbelastningene er summen av mange små utslipp. Derfor er også de mange, små bidragene en nødvendig del av helheten, av arbeidet med å snu utviklingen.

Ingen kan stenge seg ute fra miljøproblemene, Ingen nasjonale grenser verner oss. Vi oppdaget det i 70-årene da våre fiskevann ble tomme for fisk på grunn av sur nedbør og de nordiske land lenge kjempet alene for konvensjonen mot grenseoverskridende luftforurensning.

Miljøpolitikken viser bedre enn noe annet område hvor nødvendig det er å kombinere politisk styring og forpliktende internasjonalt samarbeide med en innsats og holdning fra hver enkelt av oss. Miljøvern er det beste eksempel på at hvis alle gjør som de ønsker, får ingen det som de vil.

Det er ingen grunn til å legge skjul på at vi står overfor store interessekonflikter og mange vanskelige avveininger. Sterke økonomiske interesser vil bli utfordret til å tenke nytt. Det er nødvendig med politiske tiltak som setter grenser for skadelige utslipp. Hver for oss kan vi ikke redde miljøet, men vi greier det heller ikke uten at vi alle er med og bidrar.

Miljøhensynene må inn på alle plan. Det kan ikke overlates bare til miljøverndepartementer eller til miljøvernavdelinger i private bedrifter. Direktørene og styrene, de ansatte og fagforeningene, organisasjonene og den enkelte må ta et direkte ansvar hvis vi skal få en tryggere fremtid.

Og sist, men ikke minst, skal vi få alt dette til må vi ville, vi må engasjere oss, vi må ta stilling til vår samtid. Vi må velge holdning og kurs - og delta aktivt for å styrke vår evne til å styre egen fremtid. Jeg sier dette til alle dere her i dag, fordi det er alle som skal være med og bestemme. Ved valget til høsten: Glem ikke at det er ditt valg - at dere har et selvstendig ansvar - skyv ikke ansvaret fra deg til andre, ved å riste på skuldrene og si - det får politikerne ta seg av og stelle med. Vår fremtid er avhengig av at vi alle er med og av et engasjert, levende og variert folkestyre.

Jeg får mange brev fra barn og unge, barnehager og skoleklasser om miljøspørsmålene. De viser alle at barn og unge har fått kunnskaper om sammenhengene mellom miljø og utvikling som svært få var klar over bare for få år siden.

Når Norges Speiderforbund setter seg som mål for det kommende året å utvikle aktivitetstilbud for speidergruppene som skal gi speiderne holdninger til bruk av naturen og gi lederne kunnskap og grunnlag til å ta opp miljø- og

naturvernsspørsmål, er dere i pakt med det stadig flere er opptatt av.

Jeg vet at det ikke er et nytt område for speiderbevegelsen. I mange år har dere arbeidet med Svalbard-prosjektet, mange steder deltar dere i vårryddingen av friluftsområder og på landsleiren på Skaugum til sommeren skal avfallet sorteres.

Fordi dere har slike tradisjoner og på nytt heiser fram miljøhensynet i arbeidsprogrammet, vil jeg gjerne få gi dere en konkret utfordring på dette feltet. Hvis hver speidergruppe stiller spørsmålet: Hva kan vi gjøre for å bedre miljøet her vi bor? - da ville det ikke mangle på oppgaver å ta fatt i.

Man kan begynne med det nærmeste: Oss selv. Så dere innslaget fra Oslo sentrum i Kveldsnytt 17.mai? Oslo sentrum så ut som en svinesti - og jeg tror dessverre det snarere var regelen enn unntaket for hvordan det så ut i byer og tettsteder landet over etter en slik dag. Det så faktisk ikke slik ut for 25 år siden. Hvorfor gjør det det i dag?

Vi løser ikke miljøproblemene bare ved å slutte å kaste papir og søppel på gata. Men dette har med holdninger å gjøre. Hvordan skal vi få inn hensynet til vårt miljø som en selvfølgelig holdning i oss, hvis vi ikke er så nøye med hvordan det er der vi går og står?

Det kan organiseres innsamling av glass og batterier. Det kan slås et slag for miljøvennlige varer i butikkene. Speidergruppa kan påta seg ansvar for å kalke sure fiskevann eller for å rydde i turområder.

Gjennom eget eksempel og egen innsats kan dere gå foran og bidra til den holdningsendring vi alle er avhengige av i vårt miljøarbeid.

*

"Dagen i dag er morgendagen du drømte om i går". Det er tittelen på et kort Norges Speiderforbund har laget, og som jeg har fått mange av fra speidere landet over.

Jeg forstår at dette spesielle kortet er en del av en fredsaksjon dere har gjennomført. Men budskapet i teksten på disse kortene - "dette sier oss at vi ved handling kan gjøre noe med våre drømmer og ønsker for fremtiden" - gjelder ikke bare de store spørsmål om fred og miljø. Det gjelder også i de mindre og nære saker.

Alle har vi et ansvar for å gjøre vårt. Speiderbevegelsens motto - "Vær beredt" - har større gyldighet enn noen gang. Jeg ønsker Speidertinget lykke til med forhandlingene. Jeg håper speiderbevegelsen - og alle andre barne- og ungdomsorganisasjoner lykkes i sitt arbeid med å engasjere enda flere barn, unge og voksne - til glede for den enkelte og for vårt samfunn som helhet.